

ΘΕΜΑ 5<sup>ο</sup>

## ΚΕΙΜΕΝΟ (Αντιφών: Περί Ηρώδου Φόνου, 14-15)

- Καίτοι τούς γε νόμους οἱ κεῖνται περὶ τῶν τοιούτων, πάντας ἂν οἶμαι ὁμολογήσαι κάλλιστα νόμων ἀπάντων κεῖσθαι καὶ ὀσιώτατα. Ὑπάρχει μὲν γε αὐτοῖς ἀρχαιοτάτοις εἶναι ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἔπειτα τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅπερ μέγιστόν ἐστι σημεῖον νόμων καλῶς κειμένων· ὁ γὰρ χρόνος καὶ ἡ ἐμπειρία τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα ἐκδιδάσκει τοὺς ἀν-
- 5** θρώπους. Ὡστε οὐ δεῖ ὑμᾶς ἐκ τῶν τοῦ κατηγοροῦ λόγων τοὺς νόμους καταμανθάνειν, εἰ καλῶς ὑμῖν κεῖνται ἢ μὴ, ἀλλ' ἐκ τῶν νόμων τοὺς τῶν κατηγορῶν λόγους, εἰ ὀρθῶς καὶ νομίμως ὑμᾶς διδάσκουσι τὸ πρᾶγμα ἢ οὐ. Οὕτως οἱ γε νόμοι κάλλιστα κεῖνται οἱ περὶ φόνου, οὓς οὐδεὶς πώποτε ἐτόλμησε κινήσαι· σὺ δὲ μόνος δὴ τετόλμηκας γενέσθαι νομοθέτης ἐπὶ τὰ πονηρότερα, καὶ ταῦτα παρελθὼν ζητεῖς με ἀδίκως ἀπολέσαι. Ἄ δὲ σὺ πα-
- 10** ρανομεῖς, αὐτὰ ταῦτά μοι μέγιστα μαρτύρια ἐστίν· εὖ γὰρ ἤδεις ὅτι οὐδεὶς ἂν ἦν σοι ὃς ἐκείνον τὸν ὄρκον διομοσάμενος ἐμοῦ κατεμαρτύρησεν.

## ΣΧΟΛΙΑ

- 1** **τούς γε νόμους:** υποκείμενο στο απαρέμφ. 'κεῖσθαι'. **περὶ τῶν τοιούτων:** ενν. 'υποθέσεων - δικῶν'. **πάντας ἂν οἶμαι ὁμολογήσαι:** κύρια πρόταση με ρ. το 'οἶμαι', αντικείμενο το δυνητ. απαρέμφατο 'ἂν ὁμολογήσαι', και το 'πάντας' ἀντί να γίνει ο κατηγορ. προσδ. μιας αντωνυμίας, ὅπως π.χ. 'τούτους', γίνεται αὐτό το υποκ. του απαρεμφάτου. Το δυνητικό απαρέμφατο εἶναι ειδικό και αντιστοιχεί σε μία ειδική πρόταση με δυνητική ευκτική: 'οἶμαι ὅτι πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν = πιστεύω ὅτι ὅλοι εἶναι δυνατόν να παραδεχθoύν ὅτι...'.  
**2** **κάλλιστα νόμων ἀπάντων κεῖσθαι καὶ ὀσιώτατα:** το απαρέμφατο εἶναι αντικείμενο στο 'ἂν ὁμολογήσαι', υποκ. του 'κεῖσθαι' εἶναι 'τούς νόμους'. Το επίρρημα 'κάλλιστα' ὄντας ἀναρθρο καθιστὰ την γενική 'νόμων' δίπλα του ως γεν. συγκριτική (Για την λειτουργία των παραθετικών με γενική δεσ [ΕΔΩ](#)). **Ὑπάρχει μὲν γε αὐτοῖς ἀρχαιοτάτοις εἶναι:** κύρια πρόταση με ρ. ἀπρόσωπο, ὁπότε το απαρέμφατο 'εἶναι' γίνεται υποκείμενο. Το επίθ. 'ἀρχαιοτάτοις' βρίσκεται σε δοτική γιατί εἶναι κατηγορούμενο και πρέπει να συμφωνήσει πτωτικά με την δοτική προσωπική 'αὐτοῖς'.  
**3** **ἔπειτα τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν:** επίσης κύρια πρόταση με ενν. ρ. το 'ὑπάρχει εἶναι', η αντων. 'τούς αὐτοὺς' εἶναι υποκ. στο ενν. 'εἶναι'. **νόμων:** συντάσσεται με το 'σημεῖον' ως γεν. αντικειμ.  
**4** **τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα:** ἐναρθρη μτχ. σε αιτιατική πτώση ως αντικ. στο ρ. 'ἐκδιδάσκει'. **τοὺς ἀνθρώπους:** δεύτερο αντικ. στο ρ., διότι συντάσσεται ως 'διδάσκω τινά τί'.  
**5** **Ὡστε οὐ δεῖ:** ο σύνδεσμος 'ὥστε' στην αρχή μιας περιόδου δεν εισάγει ποτέ δευτερεύουσα πρόταση, ἀλλὰ πάντοτε κύρια, η οποία ὁμως μεταφράζεται ως συμπερασματική. **ὑμᾶς:** υποκ. στο απαρέμφ. 'καταμανθάνειν'. **ἐκ τῶν τοῦ κατηγοροῦ λόγων:** ο εμπρ. 'ἐκ τῶν λόγων' δηλώνει την προέλευση, ενώ η ἐνδιάθετη γενική εἶναι υποκειμενική, ἀλλὰ και σε θέση επιθετικού προσδιορισμού, αφοῦ βρίσκεται ἀνάμεσα σε ἄρθρο και ὄνομα. **καταμανθάνειν:** υποκ. στο απρ. 'οὐ δεῖ'.

- 6** εἰ καλῶς ὑμῖν κεῖνται ἢ μή: πλάγια ερώτηση ως επεξήγηση στο 'τούς νόμους'. ἄλλ' ἐκ τῶν νόμων τοὺς τῶν κατηγορῶν λόγους: ο 'ἀλλά' ενώνει δυο κύριες προτάσεις που έχουν το ίδιο ρ., δηλ. το 'δεῖ καταμανθάνειν'. Η αιτιατική 'τούς λόγους' είναι αντικ. στο ενν. 'καταμανθάνειν'.
- 7** εἰ ὀρθῶς...διδάσκουσι τὸ πρᾶγμα ἢ οὐ: μια επίσης πλάγια ερώτηση ως επεξήγηση.
- 8** μόνος: κατηγορημ. προσδιορισμός. νομοθέτης: κατηγορούμενο.
- 9** παρελθόν: 'παραβλέποντας αυτά τα πράγματα', συνημμ. μτχ. τροπική. Ἄ: σύστοιχο αντικ. στο 'παρανομεῖς', αντί 'ἄς παρανομίας παρανομεῖς'.
- 10** αὐτὰ ταῦτά: 'ταῦτα' είναι υποκ. στο ρ., 'αὐτά' είναι κατηγορ. προσδ.: 'αὐτά ἐδῶ ἀπὸ μόνου τους'. μοι: δοτική προσωπική της αναφοράς ή του κρίνοντος προσώπου, 'για εμένα – κατὰ την γνώμη μου'. ὅτι οὐδείς ἂν ᾔην σοι: ειδική πρόταση αντικ. στο ρ. 'ᾔδεις' με δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου, για να δηλώσει το δυνατόν στο παρελθόν, 'γνώριζες πολύ καλά ότι δεν θα μπορούσε να υπάρξει κανείς για εσένα...'.  
**11** διομοσάμενος: συνημμ. μτχ. από το υποκ. του 'κατεμαρτύρησεν', επιρρ. μτχ. χρονική προτερόχρονο. ἔμοῦ κατεμαρτύρησεν: 'καταμαρτυρῶ τινός = καταθέτω εἰς βάρος κάποιου'.

## ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Πράγματι οι νόμοι οι οποίοι υπάρχουν γι' αυτά τα ζητήματα, θεωρώ ότι όλοι οι άνθρωποι είναι δυνατόν να παραδεχθούν πως υπάρχουν στο υπέρτατο βαθμό όμορφα και αξιοπρεπώς συγκριτικά με όλους του νόμους. Γιατί μ' αυτούς τους νόμους συμβαίνει να είναι οι πιο παλαιοί σ' αυτήν την πόλη, κι έπειτα να παραμένουν οι ίδιοι για τα ίδια ζητήματα, πράγμα το οποίο είναι η μεγαλύτερη απόδειξη νόμων οι οποίοι σωστά υπάρχουν, διότι ο χρόνος και η εμπειρία μαθαίνει στους ανθρώπους όσα πράγματα δεν είναι καλά. Συνεπώς δεν πρέπει εσείς να μαθαίνετε τους νόμους από τα λόγια του κατηγορού, αν δηλ. σωστά υπάρχουν κατὰ την γνώμη σας ή όχι, αλλά να μαθαίνετε τα λόγια των κατηγορών από τους νόμους, αν δηλ. σωστά και σύμφωνα με τον νόμο σας ενημερώνουν για το ζήτημα, ή όχι. Έτσι λοιπόν οι νόμοι που αναφέρονται στις δολοφονίες, υπάρχουν με τον καλύτερο τρόπο, τους οποίους κανείς δεν τόλμησε ποτέ να αλλάξει. Εσύ είσαι ο μόνος που τόλμησες να γίνεις νομοθέτης με τα πιο άσχημα αποτελέσματα, και παραβλέποντας αυτά επιδιώκεις να με καταστρέψεις άδικα. Όμως όσες παρανομίες κάνεις εσύ, αυτές ακριβώς είναι οι μεγαλύτερες αποδείξεις για εμένα. Διότι γνώριζες πολύ καλά ότι κανείς δεν θα βρεθεί για σένα ο οποίος μετά το όρκο εκείνο που έδωσε, θα κατέθετε εἰς βάρος μου.